

7. Нікітіна А.В. Проблеми в спілкуванні тривожних підлітків // Психологія XXI століття: Тези міжнародної міжвузівської науково-практичної студентської конференції. СПб. 2000. 177 с.
8. Овчинникова О.В., Пунг Э.Ю. Экспериментальное исследование эмоциональной напряженности в ситуации экзамена // Психологические исследования. 2005; 4: 112–119.
9. Прихожан А. М. Тревожность у детей и подростков: психологическая природа и возрастная динамика. 2-е изд. СПб. : Питер. 2007. 192 с.
10. Практикум по психології станів: навчальний посібник / За ред. проф. О.А.Прохорова. СПб. : Речь. 2004. 121-122.
11. Carvalho R.G., Novo R.F. Family socioeconomic status and student adaptation to school life: Looking beyond grades // Electronic journal of research in educational psychology. 2012. Vol. 10. No. 3. C. 1209-1222.
12. Chen B.B. Rural-to-urban migrant children's behaviors and adaptation within migration social contexts in China // Dimitrova R., Bender M., Van de Vijver, Fons J.R. (eds.) Global perspectives on well-being in immigrant families. NY.: Springer-Verlag New York, 2014. P. 75-94.

Reference

1. Eisenk H. Psychological theories of anxiety: a textbook for universities / Ed. VMAstapova. SPb. : Peter. 2001. 247p.
2. Astapov VM Anxiety and anxiety. СПб.: Peter. 2001. 256 p.
3. Eisenk H. Psychological theories of anxiety textbook for universities Edited by V M Asta pova SPb Peter. 2001. 247 p.
4. Gabdreeva GS, Prokhorov AO Workshop on the psychology of states: a textbook, ed. A.O.Прохорова. М.: Speech. 2004. 480p.
5. Ermolaev O.Yu. Mathematical statistics for psychologists: a textbook. М.: Flint. 2002. 336 p.
7. Mukhina VS Age psychology: phenomenology of development, childhood, adolescence: textbook for students. universities. М.: Academy. 220с.
8. Nikitina AV Problems in communication of anxious teenagers // Psychology of the XXI century: Abstracts of the international interuniversity scientific-practical student conference. СПб. 2000. 177 p.
9. Ovchinnikova OV, Pung E.Yu. Experimental study of emotional tension in the situation of the exam // Psychological research. 2005; 4: 112–119.
10. Prikhozhan AM Anxiety in children and adolescents: psychological nature and age dynamics. 2nd ed. СПб.: Peter. 2007. 192 p.
11. Workshop on the psychology of states: a textbook / Ed. prof. O.A.Прохорова. SPb. : Speech. 2004. 121-122.
12. Carvalho R.G., Novo R.F. Family socioeconomic status and student adaptation to school life: Looking beyond grades // Electronic journal of research in educational psychology. 2012. Vol. 10. No. 3. pp. 1209-1222.
13. Chen B.B. Rural-to-urban migrant children's behaviors and adaptation within migration social contexts in China // Dimitrova R., Bender M., Van de Vijver, Fons J.R. (eds.) Global perspectives on well-being in immigrant families. NY. : Springer-Verlag New York, 2014. R. 75-94.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2021.6(137).13

УДК: [796.071.4:37.018.46]:352.07(477)

Дорофєєва Т. І.

*кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент
Харківська державна академія фізичної культури*

РЕГІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ІНСТРУКТОРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СІЛЬСЬКИХ І СЕЛИЩНИХ РАД, ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Інструктор фізичної культури повинен мати різноманітні компетентності, зміст яких був суттєво розширений після утворення в Україні 1469 ОТГ, що охоплюють території, на яких мешкають тисячі і навіть десятки тисяч жителів. Це актуалізує потребу в обґрунтуванні та розробці стандарту, який би визначав вимоги до підвищення кваліфікації вказаної категорії фахівців. Мета дослідження полягала в тому, щоб науково обґрунтувати та розробити регіональний стандарт, що містить вимоги до підвищення кваліфікації «Інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад». Розроблений регіональний стандарт підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад призначений забезпечити вимоги до довгострокового, короткострокового підвищення кваліфікації та стажування вказаної категорії фахівців, які мають бути враховані і дотримані на обласному рівні з урахуванням специфіки існуючих закладів вищої освіти. Особлива увага у стандарті була приділена можливим/очікуваним знанням та вмінням слухачів, набутим у ході підвищення ділової кваліфікації інструкторів фізичної культури.

Ключові слова: *інструктор фізичної культури, громади, підвищення кваліфікації, стажування, впровадження набутих компетентностей.*

Dorofieieva T. I. Regional standard for advanced training of physical education instructors of village and settlement councils, united territorial communities. *A physical education instructor must have a variety of competencies, the content of which has been significantly expanded since the formation of 1469 UTCs in Ukraine, covering areas inhabited by thousands and even tens of thousands of inhabitants. In Ukraine, there were 783 instructors of physical culture of village and settlement councils, as well as united territorial communities. This highlights the need to justify and develop a standard that would*

define the requirements for advanced training of this category of professionals. The purpose of the study was to scientifically substantiate and develop a regional standard that contains requirements for advanced training of «Instructors of physical culture of village and settlement councils, united territorial communities». The developed regional standard of advanced training of physical education instructors of village and settlement councils, united territorial communities is designed to meet the requirements for long-term, short-term training and internships of this category of specialists, which must be taken into account and observed at the regional level. Particular attention in the standard was paid to the possible / expected knowledge and skills of students acquired during the business training of physical education instructors. Direct organizational and managerial activities in this area are carried out in the UTC by the relevant department (there are their names: families, youth and sports; education, culture, youth, sports and tourism; culture, youth and sports, etc.). The department may have a sector or a specialist in physical culture and sports. The community where the physical education instructor works should, on the basis of his report, make a decision on the expediency of introducing the results of professional development to the content of its activities on the development of physical culture and sports.

Key words: instructor of physical culture, communities, advanced training, internship, implementation of acquired competencies.

Постановка проблеми. Управлінська діяльність органів місцевого самоврядування у сфері фізичної культури і спорту може бути умовно поділена на її види: управлінсько-організаційну, управлінсько-фінансову і управлінсько-контрольну [3, с. 16]. Цими видами діяльності має опанувати відповідний фахівець, який працює в об'єднаних територіальних громадах (ОТГ), а саме Інструктор з фізкультури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад [13]. У Класифікаторі професій України ДК 003:2010 ця посада має професійну назву виду роботи «Інструктор з фізкультури» під вихідними даними: код КП 3475, док ЗКПП ТР 22831, випуск ДКХП 85. А також дотична кваліфікація «Методист з фізичної культури» освітнього рівня магістр [1]. В Україні налічували 783 інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, а також об'єднаних територіальних громад. У тому числі 72 особи жіночої статі і 201 особа мали спеціальну вищу освіту з фізичної культури і спорту [13].

Управлінсько-організаційна – це законодавчо закріплений вид діяльності органів місцевого самоврядування (ОМС) всіх рівнів. Являє собою управління та організацію, сприяння і розвиток закладів фізичної культури і спорту, що належать місцевій громаді або були передані їй. Це також забезпечення реєстрації згідно законодавства статутів, положень розташованих на їхній території фізкультурно-оздоровчих закладів, незалежно від форми власності, для задоволення потреб мешканців у сфері фізичної культури і спорту.

Управлінсько-фінансова – це нормативно закріплений вид діяльності ОМС всіх рівнів, пов'язаний з управлінням фінансовими і майновими ресурсами громади, спрямований на забезпечення належного функціонування об'єктів фізкультурно-спортивного призначення, що належать відповідній громаді.

Управлінсько-контрольна діяльність – це діяльність ОМС всіх рівнів, що дає можливість органам та посадовим особам ОМС звертатись до суду щодо визнання недійсними актів підприємств та інших суб'єктів господарювання, які обмежують права територіальних громад та повноваження органів місцевого самоврядування щодо фізичної культури і спорту. Одночасно, згідно частини 1 ст. 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції» [10] існує заборона на втручання органів і посадових осіб місцевого самоврядування у господарську діяльність суб'єктів господарювання. Так, не допускається видання правових актів органів місцевого самоврядування, якими встановлюються непередбачені законом обмеження щодо обігу окремих видів товарів/послуг на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці [11, сс. 16-17].

Безпосередню організаційно-управлінську діяльність у цій сфері здійснює в ОТГ відповідний відділ (зустрічаються їх назви: сім'ї, молоді та спорту; освіти, культури, молоді, спорту та туризму; культури, молоді та спорту тощо). У відділі може бути сектор або фахівець з фізичної культури і спорту. Він взаємодіє з комісією ради ОТГ з питань культури, освіти, молоді та спорту, закладами освіти, а також, за наявності, комунальної ДЮСШ/її відділенням, спортивним клубом, спортивними спорудами комунальної власності та лікарем медичного закладу, який відповідає за проведення фізкультурно-спортивних заходів.

Фізкультурно-спортивні організації є суб'єктами ринкових відносин у галузі фізичної культури і спорту, а продуктом їх діяльності надавані населенню фізкультурно-спортивні послуги (ФСП). Безпосередніми організаторами та надавачами послуг є у тому числі інструктори фізичної культури сільських та селищних рад, а також об'єднаних територіальних громад (далі - інструктори). Усі вони є суб'єктами соціальної відповідальності щодо задоволення потреби у ФСП в контексті сталого розвитку територій [4; 5; 14]. Їх споживачами є особи різного віку і статі, які організовано займаються фізичною культурою і спортом, глядачі спортивних видовищ і особи, які займаються самостійно [2, с. 154].

З огляду на широке коло обов'язків, інструктор повинен мати різноманітні компетентності, зміст яких був суттєво розширений після утворення в Україні 1469 ОТГ, що охоплюють території, на яких мешкають тисячі і навіть десятки тисяч жителів. Це актуалізує потребу у обґрунтуванні та розробці стандарту, який би визначав вимоги до підвищення кваліфікації вказаної категорії фахівців. Тим більше, що вже існують, хоча й поки розроблені у першому наближенні, європейські стандарти (радіше вимоги) до змісту фізичного виховання [15].

Мета – науково обґрунтувати та розробити регіональний стандарт, що міститиме базові вимоги до підвищення кваліфікації «Інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад».

Методи дослідження: використані методи теоретичного дослідження - вивчення літератури, абстрагування, аналіз і синтез, індукція та дедукція, ідеалізація та узагальнення, а також педагогічне проектування.

Результати дослідження та їх обговорення. У *вступній частині* підготовленого стандарту зазначено, що він визначає загальні вимоги до планування, організації підвищення кваліфікації та стажування «Інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад» в умовах окремої області, за наявності спеціалізованого

закладу вищої освіти (ЗВО) або ж факультету вишу, які готують фахівців за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт». У процесі створення стандарту були застосовані положення наступних нормативних актів:

- Закону України «Про вищу освіту» [7];
- Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікації» від 23.10.2011, № 1341 [8];
- Постанови Кабінету Міністрів України «Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 26.04.2015, № 266 [9];
- Стандарту і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти [12].

Взятий до уваги важливий досвід підготовки внутрішнього стандарту підвищення кваліфікації викладачів Національного гірничого університету [6].

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту»:

- післядипломну освіту здійснюють заклади післядипломної освіти або відповідні структурні підрозділи закладів вищої освіти і наукових установ;
- педагогічні працівники, і це поширюється на категорію інструкторів, підвищують кваліфікацію та проходять стажування в Україні і за кордоном;
- об'єднана територіальна громада, забезпечує підвищення кваліфікації та стажування фахівців-інструкторів фізичної культури не рідше одного разу на п'ять років із збереженням середньої заробітної плати. У разі навчання з відривом від основного місця роботи слухачі мають право на гарантії і компенсації, передбачені законодавством України;
- результати підвищення кваліфікації та проходження стажування враховуються: під час проведення атестації працівників; під час укладення трудового договору; посади інструкторів, які підвищують кваліфікацію або проходять стажування з відривом від виробництва, у цей час можуть заміщувати інші особи на умовах строкового трудового договору (контракту).

Підвищення кваліфікації та стажування проводиться на підставі договорів, що укладаються між громадою та закладом вищої освіти-виконавцем.

Фінансування витрат, пов'язаних з післядипломною освітою здійснюється за рахунок коштів бюджету громади, інших джерел, не заборонених законодавством України, а також за рахунок коштів фізичних та юридичних осіб.

Регіональний стандарт організації підвищення кваліфікації та стажування «Інструкторів фізичної культури» сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад поширюється на усі громади відповідної області, а також застосовується у діяльності ЗВО і територіальної організації ВФСТ «Колос».

Терміни та їх визначення. Післядипломна освіта – це спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення та оновлення її знань, умінь і навичок на основі здобутої раніше вищої освіти (спеціальності) та практичного досвіду. Підвищення кваліфікації, як складова післядипломної освіти, це підвищення рівня готовності особи до виконання її професійних завдань та обов'язків або набуття особою здатності виконувати додаткові завдання та обов'язки шляхом набуття нових знань і умінь у межах професійної діяльності або галузі знань. Слухач це особа, яка отримує додаткові чи окремі освітні послуги, у тому числі за програмами післядипломної освіти. Стажування (складова післядипломної освіти) – набуття особою досвіду виконання завдань та обов'язків певної професійної діяльності або галузі знань, що входить до змісту діяльності інструктора фізичної культури громади.

Цілі підвищення кваліфікації (стажування) та політика їх реалізації у сфері фізичної культури і спорту. Ціль визначена, як забезпечення рівня професійної кваліфікації інструкторів, необхідного і достатнього для сучасного інформаційно-методичного забезпечення усіх видів діяльності, визначених вже розробленою нами Освітньо-професійною програмою освітнього рівня магістр «Інструктор фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад». Це й приведення у відповідність усіх видів професійної діяльності інструктора згідно цієї ОПП для забезпечення якості фізкультурно-спортивних послуг, що надаються мешканцям громади різного віку і статі.

Реалізація кадрової політики за критеріями професійного розвитку діючих інструкторів фізичної культури забезпечується через набування ними:

- компетентності у дорученій сфері професійної діяльності;
- сучасної світоглядної та гуманітарної (культурної та етико-моральної) компетентності фахівців;
- через участь у дослідженнях з прикладної тематики, які сприяють вдосконаленню якості фізкультурно-спортивних послуг, що надаються;
- здатність до універсального, творчого, соціально-відповідального мислення та загальносистемного уявлення про необхідність впровадження результатів досліджень в контексті світових соціокультурних процесів;
- використання новітніх навчально-інформаційних технологій у практиці забезпечення високої якості фізкультурно-спортивних та оздоровчих послуг;
- знання інструкторами іноземних мов та їх використання у практиці забезпечення високої якості фізкультурно-спортивних та інших послуг;
- опанування наявним національним надбанням та кращим закордонним досвідом надавання населенню фізкультурно-спортивних послуг;
- обмін інноваційним досвідом надавання фізкультурно-спортивних послуг громадам України та країн європейського освітнього простору;
- здатність до комунікації, автономності і відповідальності;
- спроможність до роботи в умовах інституціональної відкритості до комунікації з суміжними фахівцями і колегами сфери фізичної культури і спорту;
- професійну поведінку, що базується на науковому світогляді, критичному та незалежному мисленні, культурній

відкритості та толерантності, розвиненому почутті власної гідності;

- активному опорі можливим корупційним проявам;
- спроможність відтворювати високий ступінь психологічної комфортності та успішності у професійній діяльності в сфері фізичної культури і спорту;
- здатність до патріотичної і моральної успішної професійної та життєвої самореалізації.

Завдання підвищення кваліфікації, вирішення яких має забезпечувати заклад вищої освіти-виконавцем у плідній взаємодії зі слухачем/інструктором:

- забезпечення необхідного рівня комунікації через доказове, зрозуміле і недвозначне донесення висновків з навчального матеріалу, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до інструкторів фізичної культури і спорту;
- забезпечення необхідного рівня автономності та відповідальності інструктора через: здатність до прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах; усвідомлення відповідальності за свій професійний та педагогічний розвиток; спроможність оцінювати шляхи стратегічного розвитку ОТГ; здатність до навчання та освіти особи, які значною мірою є автономними та самостійними;
- забезпечення необхідних фахових компетенцій через: використання законів суспільних і природничих наук про людину; оперування відповідними термінами і поняттями; застосування ІТ технології у вирішенні фахових завдань.

Визначення результатів навчання (компетентностей) за спеціальністю «Інструктор фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад» забезпечується з урахуванням вимог Національної рамки кваліфікацій. А саме, завдяки формуванню системи професійних умінь, що дозволяють реалізувати встановлені повноваження фахівця, а також відбору знань, необхідних і достатніх для їх успішної реалізації.

Види, форми, строки та зміст підвищення кваліфікації і стажування. Навчання інструкторів фізичної культури здійснюється за такими видами:

- довгострокове підвищення кваліфікації та стажування;
- короткострокове підвищення кваліфікації та стажування (семінари, практикуми, семінари-наради, семінари-тренінги, вебінари, «круглі столи»).

Навчання здійснюється відповідно до підготовленого і затвердженого керівником громади-замовника плану за денною, вечірньою, заочною та дистанційною формами навчання. Форми навчання можуть поєднуватись.

Форми навчання встановлюються ЗВО-виконавцями в залежності від складності навчальних планів і програм, їх мети та змісту, а також з безпосереднім урахуванням потреб на освітні послуги від громад-замовників.

Періодичність довгострокового підвищення кваліфікації та стажування устанавлюється громадами-замовниками залежно від потреби, але не рідше ніж один раз на п'ять років. Періодичність короткострокового підвищення кваліфікації також устанавлюється громадою-замовником.

Навчання за програмою довгострокового підвищення кваліфікації та стажування спрямовується на оволодіння, оновлення та поглиблення інструкторами спеціальних фахових, науково-методичних, педагогічних, соціально-гуманітарних, психологічних, правових, економічних та управлінських компетентностей, у тому числі шляхом вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду надавання фізкультурно-спортивних послуг, що сприяє якісному виконанню своїх посадових обов'язків, розширенню компетенцій.

Навчання за програмами короткострокового підвищення кваліфікації та стажування передбачає комплексне вивчення актуальних наукових проблем галузі фізичної культури і спорту, відповідних нормативно-правових актів, вітчизняного та зарубіжного досвіду, підвищення професійної культури тощо. Ці навчальні програми спрямовані на формування, розвиток та вдосконалення особистих професійних компетентностей (творчих, організаційно-управлінських, лідерських, комунікативних тощо), підвищення ефективності професійної діяльності в різних аспектах розвитку фізичної культури і спорту.

Якщо навчання у ході підвищення кваліфікації/стажування здійснюється в громадах, організаціях, на підприємствах, такі навчальні плани та програми визначаються договором між громадою-замовником і закладом-виконавцем.

Строк навчання слухачів визначають навчальні плани та програми, обсяг навчального часу (в кредитах ECTS) і встановлюється закладом-виконавцем відповідно до вимог законодавства за погодженням із громадою-замовником залежно від форм та видів навчальних занять. Строк довгострокового підвищення кваліфікації становить не менше трьох кредитів ECTS. Співвідношення аудиторних занять і самостійної роботи слухачів визначається в межах від однієї третини до двох третин загального обсягу.

Строк короткострокового підвищення кваліфікації та стажування – до двох кредитів ECTS. Співвідношення аудиторних занять і самостійної роботи слухачів визначається в межах від однієї до двох третин загального обсягу.

Строк стажування інструкторів фізичної культури визначається громадою-замовником з урахуванням обсягу навчальної програми, її цілей та завдань за погодженням із закладом-виконавцем і може становити до 48-ми кредитів ECTS.

Планування та організація навчання слухачів. Керівники відділів громад (зустрічаються назви: сім'ї, молоді та спорту; освіти, культури, молоді, спорту та туризму; культури, молоді та спорту) планують підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури таким чином, щоб раз на п'ять років кожен вказаний фахівець офіційно здійснив таку процедуру. Вибір форми та строки підвищення кваліфікації і стажування інструкторів визначається керівниками відділів індивідуально для кожного в залежності від рівня його компетентності.

План відділу щодо підвищення кваліфікації на 5 років розглядається та затверджується на його засіданні. Наприкінці кожного календарного року керівник відділу підтверджує список працівників, які повинні проходити підвищення кваліфікації та стажування у наступному календарному році.

Інструктори фізичної культури, які за планом-графіком проходять підвищення кваліфікації та стажування, подають керівнику громади:

- заяву щодо направлення на підвищення кваліфікації за певною формою;
- підготовлене на підпис направлення на підвищення кваліфікації;
- індивідуальний план підвищення кваліфікації.

Змістовна частина індивідуального плану пропонується такою, яка б чітко відображувала знання та вміння, якими має оволодіти інструктор з фізкультури.

Наприклад, можливі наступні завдання підвищення кваліфікації фахівця:

1. Опанувати методиками вивчення думки мешканців громади щодо існуючих проблем і напрямків подальшого розвитку фізичної культури і спорту.
2. Опанувати сучасними підходами щодо вдосконалення матеріально-технічної бази занять фізичною культурою і спортом за рахунок позабюджетних коштів громади.
3. Опанувати сучасними підходами до роботи з кадрами (спрямування на навчання до закладів фізичної культури і спорту випускників шкіл, координації діяльності вже працюючих фахівців, формування групи волонтерів і взаємодії з фізкультурно-спортивним активом).
4. Сприяння створенню та діяльності фізкультурно-спортивних закладів комунальної власності (ДЮСШ/їх відділень, спортивних клубів).

Можливі/очікувані знання та вміння за період підвищення кваліфікації інструктора відповідно до цих завдань у якості прикладу подані у табл. 1.

Направлення на підвищення кваліфікації здійснюється за наказом керівника громади відповідно до плану-графіка підвищення кваліфікації та договору з організацією-виконавцем.

Зарахування на навчання здійснюється за наказом ректора/керівника організації-виконавця на підставі направлення на підвищення кваліфікації (стажування) інструктора фізичної культури. На час навчання працівники забезпечуються гуртожитком, умови проживання у якому зазначаються у договорі про навчання. Організовує і контролює навчальний процес слухачів директор/декан відповідного інституту/факультету безперервної освіти.

Оплата праці осіб, які залучаються до навчання інструкторів, визначається відповідно до чинного законодавства або договором між громадою-замовником та закладом-виконавцем і не може бути меншою, ніж розмір ставок погодинної оплати праці фахівців галузей економіки за проведення навчальних занять.

Таблиця 1

Набуті знання та вміння інструктора з фізичної культури за період підвищення кваліфікації

Знання	Вміння
1.Знання методик вивчення думки мешканців громади щодо існуючих проблем та подальшого розвитку фізичної культури і спорту.	Вміти використовувати анкетне опитування для вивчення думки мешканців щодо існуючих проблем та напрямків подальшого розвитку фізичної культури і спорту.
2.Знання про розробку, застосування авторської анкети та обробку результатів з отриманих відповідей.	Вміти розробити, застосувати авторську анкету та обробити результати відповідей.
3.Знання про сучасні підходи до вдосконалення в громадах матеріально-технічної бази занять фізичною культурою і спортом.	Вміти підготувати обґрунтовані пропозиції про перспективу подальшого розвитку в конкретній громаді матеріально-технічної бази занять фізичною культурою і спортом.
4.Знання про використання позабюджетних коштів на вдосконалення матеріально-технічної бази занять фізичною культурою і спортом.	Вміти підготувати проект для запиту позабюджетних коштів для дольової участі у ремонті та будівництві нових спортивних споруд.
5.Знання про сучасні підходи в роботі з кадрами (щодо спрямування на навчання до закладів фізичної культури і спорту та підтримку у навчанні випускників шкіл).	Вміти провести профорієнтацію до ЗВО фізкультурно-спортивного про-філю, заохотити до навчання та сприяти підтримці під час навчання випускників шкіл.
6.Знання про дієві підходи в роботі з суміжними кадрами (щодо координації діяльності з медиками, фахівцями закладів культури тощо).	Вміти координувати спільну діяльність з іншими фахівцями у ході проведення фізкультурно-спортивних заходів.
7.Знання про сучасні підходи в роботі з кадрами волонтерів (щодо формування і взаємодії з фізкультурно-спортивним активом).	Вміти заохотити активістів до участі у волонтерській діяльності з розвитку фізичної культури і спорту.
8.Знання з організації та сприяння створенню фізкультурно-спортивних закладів комунальної власності (ДЮСШ, спортивних клубів).	Вміти дієво сприяти створенню фізкультурно-спортивних закладів комунальної власності (ДЮСШ, їх відділень, спортивних клубів).
9.Знання щодо забезпечення координації діяльності з фізкультурно-спортивними закладами комунальної власності (ДЮСШ, спортивних клубів).	Вміти забезпечувати координацію з фізкультурно-спортивними закладами комунальної власності (ДЮСШ, спортивних клубів) у ході фізкультурно-спортивних заходів.

Навчання за програмою довгострокового підвищення кваліфікації спрямовується на оволодіння, оновлення та поглиблення інструкторами спеціальних фахових, науково-методичних, педагогічних, соціально-гуманітарних, психологічних, правових, економічних та організаційно-управлінських компетентностей, у тому числі вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду, що сприяє якісному виконанню ними своїх посадових обов'язків, розширенню їх компетенції у різних видах діяльності (див. табл. 1).

Навчання за програмами короткострокового підвищення кваліфікації (семінірів, семінарів-практикумів, семінарів-нарад, семінарів-тренінгів, тренінгів, вебінарів, «круглих столів» тощо) передбачає комплексне вивчення сучасних та актуальних наукових проблем галузі фізичної культури і спорту, відповідних нормативно-правових актів, вітчизняного та зарубіжного досвіду, підвищення рівня професійної культури тощо. Навчальні програми семінарів та тренінгів спрямовані на формування, розвиток і вдосконалення особистісних професійних компетентностей (організаційно-управлінських, творчих, лідерських, комунікативних тощо) і, як результат, на підвищення ефективності професійної діяльності в окремих аспектах галузі фізичної культури і спорту.

Стажування здійснюється з метою формування і закріплення на практиці професійних компетентностей, здобутих у результаті теоретичної підготовки, щодо виконання завдань і обов'язків на займаній посаді інструктора фізичної культури чи посади більш високого рівня, засвоєння вітчизняного та зарубіжного досвіду, формування особистісних якостей для виконання професійних завдань на новому, якісному іншому рівні в межах фаху інструктора фізичної культури.

Зміст навчальних планів та програм формується з урахуванням специфіки фізичної культури і спорту та наукового спрямування працівників і визначається:

- вимогами суспільства щодо забезпечення об'єднаних територіальних громад висококваліфікованими фахівцями;
- сучасними вимогами щодо форм, методів і засобів професійної діяльності працівників сфери фізичної культури і спорту в умовах громад;
- діючими стандартами вищої освіти;
- досягненнями у напрямках соціальної, психологічної, організаційно-управлінської, економічної, правової, ІТ підготовки тощо.

Навчальні плани та програми довгострокового підвищення кваліфікації затверджує директор/декан інституту/факультету безперервної освіти закладу вищої освіти-виконавця. Навчальний план довгострокового підвищення кваліфікації передбачає різні види аудиторних занять, а також самостійну навчальну роботу слухачів та форми проведення підсумкового контролю.

Навчальні плани та програми короткострокового підвищення кваліфікації розробляються структурними підрозділами (завзвичай, кафедрами), які здійснюють навчання слухачів, і затверджуються деканом факультету безперервної освіти. Зміст програм підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури формується з урахуванням цілей та завдань цього стандарту. Стажування здійснюється за індивідуальним навчальним планом, що затверджує керівник/ректор організації або закладу вищої освіти-виконавця.

Форми підсумкового контролю за результатами навчання слухачів визначаються інститутом/факультетом безперервної освіти.

Оцінка результатів підвищення кваліфікації та стажування та їх упровадження. Завершення навчання слухачів засвідчує підсумковий контроль і відповідний документ про післядипломну освіту.

Для проведення підсумкового контролю довгострокового підвищення кваліфікації наказом керівника закладу-виконавця створюється атестаційна комісія. До складу атестаційної комісії входять голова та члени (представники закладу-замовника, інституту/факультету безперервної освіти, територіальної організації ВФСТ «Колос»), педагогічні і науково-педагогічні та наукові працівники суміжних закладів вищої освіти, наукових установ тощо).

Забезпечує діяльність атестаційної комісії директор/декан інституту/факультету безперервної освіти. Підсумковий контроль за результатами довгострокового підвищення кваліфікації здійснюється на підставі оцінки рівня професійних компетентностей слухачів, набутих під час навчання за відповідними навчальними планами та програмами. На підставі рішення атестаційної комісії інститут/факультет безперервної освіти видає слухачам, які пройшли підсумковий контроль, документ про післядипломну освіту.

При незадовільних результатах підсумкового контролю слухач не раніше ніж через місяць має право на повторне проходження підсумкового контролю за результатами довгострокового підвищення кваліфікації.

При стажуванні форми підсумкового контролю відповідно до навчальної програми стажування визначаються інститутом/факультетом безперервної освіти. Слухачам, які пройшли стажування, короткострокове підвищення кваліфікації, видається відповідний документ про післядипломну освіту.

Слухачі, які пройшли довгострокове підвищення кваліфікації (стажування), протягом двох тижнів складають звіт про підвищення кваліфікації (стажування) за формою, прийнятою у відповідній територіальній громаді.

Звіт про підвищення кваліфікації подається у відділ (сім'ї, молоді та спорту; освіти, культури, молоді, спорту та туризму; культури, молоді та спорту) громади, де працює інструктор фізичної культури. До звіту додаються:

- копія посвідчення про підвищення кваліфікації (стажування);
- виписка з протоколу засідання відділу щодо рекомендації впровадження результатів підвищення кваліфікації в діяльність громади визначеної форми.

Громада, де працює інструктор фізичної культури, на підставі його звіту має прийняти рішення про доцільність впровадження результатів підвищення кваліфікації до змісту її діяльності з розвитку фізичної культури і спорту.

Копії документів про післядипломну освіту зберігаються в особовій справі інструктора фізичної культури і використовуються для підготовки звіту про проведеної роботу за результатами календарного року. Контроль за виконанням планів відповідних відділів з підвищення кваліфікації та стажування інструкторів фізичної культури здійснює відділ кадрів апарату громади.

Висновки. На даний час в об'єднаних територіальних громадах працюють близько 800 інструкторів фізичної культури. Але з огляду на те, що утворені 1469 громад, які охоплюють 5-7 і навіть більше населених пунктів з числом мешканців від декількох тисяч до десятків тисяч населення, будуть достатньо швидко уводиться нові посади інструкторів. Очевидно, це покличе за собою розв'язання проблеми якісної освіти та підготовки інструкторів рівня магістр, а також

створення сучасної системи підвищення їх кваліфікації.

У процесі створення стандарту були застосовані положення Закону України «Про вищу освіту», Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікації» від 23.10.2011, № 1341, Постанови Кабінету Міністрів України «Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 26.04.2015, № 266, Стандарту і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. Використаний досвід підготовки внутрішнього стандарту підвищення кваліфікації викладачів Національного гірничого університету.

Розроблений регіональний стандарт підвищення кваліфікації інструкторів фізичної культури сільських і селищних рад, об'єднаних територіальних громад призначений забезпечити вимоги до довгострокового, короткострокового підвищення кваліфікації та стажування цих фахівців, які мають бути враховані і дотримані на обласному рівні з урахуванням специфіки закладів вищої освіти.

Особлива увага у стандарті була приділена можливим/очікуваним знанням та вмінням слухачів за період підвищення ділової кваліфікації інструктора.

Перспектива подальших досліджень пов'язана з опрацюванням проблеми взаємодії ЗВО/організацій, які забезпечуватимуть підвищення кваліфікації інструкторів, а також громад, які направлятимуть їх до відповідних ЗВО.

Література

1. Класифікатор професій України ДК 003:2010. Наказ Держспоживстандарту України від 28.07.2010 № 327. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10#Text>
2. Корнійчук А.А. Сучасні тенденції розвитку підприємництва в індустрії спорту. Економіка, управління та адміністрування. 2019. № 3 (89). С. 153-157.
3. Куроченко І.П. Організація фізичної культури і спорту в об'єднаних територіальних громадах. Київ : ПАЛИВОДА А.В., 2019. 176 с.
4. Маматова Т. В. Соціальна відповідальність органів муніципального управління в контексті забезпечення сталого розвитку територій. Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення : матер. міжнар. наук.-практ. конф., 1–2 жовт. 2010 р., Дніпропетровськ ; заг. ред. О.Ю. Бобровської. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2010. С. 206–207.
5. Маматова Т., Рижко А. Імплементация вимог міжнародних стандартів соціальної відповідальності в муніципальному управлінні. Проблеми сучасного державного управління ; зб. наук. пр. Донецького держ. ун-ту управління. Донецьк : ДонДУУ, 2011. № 193. С. 145–155. (Серія : Державне управління).
6. Підвищення кваліфікації та стажування науково-педагогічних працівників Державного ВНЗ «Національний гірничий університет». Стандарт вищого навчального закладу: [Азюковський О.О., Конопльова О.О., Салов В.О., Салова В.О.]. Дніпропетровськ : НГУ, 2015. 25 с.
7. Про вищу освіту. Закон України від 01.07.2014 р. Відомості Верховної Ради. 2014. № 37,38. Ст. 2004. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
8. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п#Text>
9. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п#Text>
10. Про захист економічної конкуренції. Закон України від 11 січня 2001 р. № 2210-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>
11. Про місцеве самоврядування. Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
12. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. Київ : Ленвіт, 2006. 35 с. URL : https://osvita.kpi.ua/files/downloads/Standart_EPVO.pdf
13. Україна спортивна – 2019. Інформаційний довідник. Київ, 2020. 107 с. URL : https://sport.gov.ua/storage/app/sites/16/Statystychna_zvitnist/2019.pdf
14. ISO WG Social Responsibility – Working area / OpenText Content Server version 10. URL : <https://www.opentext.com/videos/content-server-10-the-platform-for-your-enterprise>
15. Vass Z, Boronyai Z, Csanyi T. European Framework of Quality Physical Education. European Physical Education Association, 2018. 24 p.

References

1. Klyasyfikator profesii Ukrainy DK 003:2010. Nakaz Derzhspozhyvstandartu Ukrainy vid 28.07.2010 № 327. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10#Text>
2. Korniiichuk A.A. Suchasni tendentsii rozvytku pidpriemnytstva v industrii sportu. Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia. 2019. № 3 (89). S. 153-157.
3. Kurochenko I.P. Orhanizatsiia fizychnoi kultury i sportu v obiednanykh terytorialnykh hromadakh. Kyiv : PALLYVODA A.V., 2019. 176 s.
4. Mamatova T. V. Sotsialna vidpovidalnist orhaniv munitsypalnoho upravlinnia v konteksti zabezpechennia staloho rozvytku terytorii. Stalyi rozvytok terytorii: problemy ta shliakhy vyrishennia : mater. mizhnar. nauk.-prakt. konf., 1–2 zhovt. 2010 r., Dnipropetrovsk ; zah. red. O.Iu. Bobrovskoi. Dnipropetrovsk : DRIDU NADU, 2010. S. 206–207.
5. Mamatova T., Ryzhko A. Implementatsiia vymoh mizhnarodnykh standartiv sotsialnoi vidpovidalnosti v munitsypalnomu upravlinni. Problemy suchasnogo derzhavnogo upravlinnia ; zb. nauk. pr. Donetskoho derzh. un-tu upravlinnia. Donetsk : DonDUU, 2011. № 193. S. 145–155. (Serii : Derzhavne upravlinnia).

6. Pidvyshchennia kvalifikatsii ta stazhuvannia naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv Derzhavnoho VNZ «Natsionalnyi hirnychiy universytet». Standart vyshchoho navchalnoho zakladu: [Aziukovskyi O.O., Konoplova O.O., Salov V.O., Salova V.O.]. Dnipropetrovsk : NHU, 2015. 25 s.
7. Pro vyshchu osvitu. Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 r. Vidomosti Verkhovnoi Rady. 2014. № 37,38. St. 2004. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
8. Pro zatverdzhennia Natsionalnoi ramky kvalifikatsii. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 lystopada 2011 r. № 1341. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-n#Text>
9. Pro zatverdzhennia pereliku haluzei znan i spetsialnostei, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29 kvitnia 2015 r. № 266. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-n#Text>
10. Pro zakhyst ekonomichnoi konkurentsii. Zakon Ukrainy vid 11 sichnia 2001 r. № 2210-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>
11. Pro mistseve samovriaduvannia. Zakon Ukrainy vid 21 travnia 1997 r. № 280/97. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-vp#Text>
12. Standarty i rekomendatsii shchodo zabezpechennia yakosti v Yevropeiskomu prostori vyshchoi osvity. Kyiv : Lenvit, 2006. 35 s. URL : https://osvita.kpi.ua/files/downloads/Standart_EPVO.pdf
13. Ukraina sportyvna – 2019. Informatsiinyi dovidnyk. Kyiv, 2020. 107 s. URL : https://sport.gov.ua/storage/app/sites/16/Statystychna_zvitnist/2019.pdf
14. ISO WG Social Responsibility – Working area / OpenText Content Server version 10. URL : <https://www.opentext.com/videos/content-server-10-the-platform-for-your-enterprise>
15. Vass Z, Boronyai Z, Csanyi T. European Framework of Quality Physical Education. European Physical Education Association, 2018. 24 p.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2021.6(137).14
УДК: 796.011.09 : 796.33

Дулібський А.В.,
кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
доцент кафедри футболу, докторант
Львівський державний університет імені І. Боберського, м. Львів

ОРГАНІЗАЦІЯ СПОРТИВНОГО ВІДБОРУ В СИСТЕМІ ДІТЯЧО-ЮНАЦЬКОГО І ПРОФЕСІЙНОГО ФУТБОЛУ АНГЛІЇ

Стаття присвячена вивченню особливостей організації та проведення процесу спортивного відбору та селекції у дитячо-юнацькому та професійному футболі Англії. Проаналізовано основні науково-методичні підходи програмно-системного забезпечення процесу спортивного відбору та селекції у дитячо-юнацькому та професійному футболі Англії. Детально представлено програму Англійської футбольної Асоціації "Talent pathway" (в українській редакції – "Шлях таланту").

Сутність даної програми полягає у тому, що завдяки участі у програмі у спеціальних "Регіональних таборах талантів" і "Національних таборах талантів" продуманий і поглиблений відбір та спортивну підготовку проходять юні футболісти віком від 7 до 16 років.

Вивчено програму Англійської Прем'єр-Ліги "Premier League Primary Stars" (в українській редакції – "Первинні зірки Прем'єр-Ліги). Вважаємо, що певна вибіркова трансляція англійської системи організації та проведення процесу спортивного відбору і селекції у дитячо-юнацькому та професійному футболі можлива щодо моделі функціонування й удосконалення діяльності дитячо-юнацьких футбольних шкіл і професійних футбольних клубів України.

Ключові слова: спортивний відбір, селекція, футбольний клуб, футбольна школа.

Dulibskyy Andriy. Organization of sports selection in the system of youth and professional english football.

The article is devoted to the study of the peculiarities of the organization and conduct of the process of sports selection in youth and professional football in England. The main scientific and methodological approaches of software and system support of the process of sports selection in youth and professional football in England are analysed. The program of the English Football Association "Talent pathway" (in the Ukrainian edition - "Шлях таланту") is presented in detail.

The essence of this program is that due to participation in the program in special "Regional Talent Camps" and "National Talent Camps" thoughtful and in-depth selection and sports training are young football players aged 7 to 16 years. The program of the English Premier League "Premier League Primary Stars" has been studied. We believe that a certain selective broadcast of the English system of organization and conduct of the process of sports selection and selection in youth and professional football is possible in terms of the model of functioning and improvement of youth football schools and football clubs of Ukraine.

Scientific and practical approaches to the organization and conduct of educational, training and competitive forms of sports selection and orientation in the age groups "U 10" (children under 10 years) and "U 12" (children under 12 years) are analysed. The system of organization of competitions in age groups "U 14" (teenagers under 14 years) and "U 16" (boys under 16 years) is studied.

Such a scientific and methodological approach can provide an opportunity to effectively integrate domestic football to the best examples of European and world sport of excellence, which are competitions under the auspices of FIFA and UEFA.

Key words: sports selection, football club, football school.